

„Jak motywować i wspierać dzieci do systematycznego uczenia się w domu”

Czynniki wpływające na motywację dziecka do nauki.

1. Dobra organizacja czasu nauki. Najlepiej, aby dziecko pracowało w pokoju dobrze przewietrzonym (mózg do pracy potrzebuje tlenu), o stałe i nic go nie rozprasza. Odrabianie lekcji warto rozpocząć od najtrudniejszego zadania, kiedy jest się jeszcze wypoczętym. Wskazane jest również rozdzielanie materiału na krótsze partie, włączanie przerw. Zwłaszcza w przypadku małych dzieci, jest to bardzo ważne. Przeciętne dziecko w klasie I potrafi skupić się na 15 minut, w klasie III na pół godziny. Przerwę trzeba zrobić gdy dziecko zaczyna mieć problemy z koncentracją uwagi, jest zmęczone.

Od którego przedmiotu zaczynać odrabianie lekcji? Wybór uzależniony jest od uzdolnień i zainteresowań dziecka oraz od jego właściwości psychicznych. Dzieci pracujące szybko i energicznie, ale łatwo męczące się od przedmiotu najtrudniejszego dla niego, na koniec niech zostawi łatwe. Dziecko, które ma trudności z zabraniem się do pracy powinno zaczynać od przedmiotu, który lubi lub zadania łatwego, po to aby nie zniechęciło się od razu do lekcji. Dziecko mające lepszą pamięć wzrokową powinno uczyć się z podręcznika lub notatek, pomocne dla niego będą podkreślenia, linie faliste, kolorowe, główne myśli umieszczone w ramkach. Dziecko o przewadze pamięci słuchowej zapamiętuje przede wszystkim elementy słuchowe, dużo więc korzysta uważając na lekcjach, wykorzystując zapamiętane informacje i objaśnienia nauczyciela. W domu powinno uczyć się głośno albo słuchać tekstu czytanego przez inną osobę.

2. Ważna jest systematyczność. Czasem dziecko po prostu nie wie, w jaki sposób zabrać się do pracy. Podpowiedzmy dziecku, co może zrobić, aby wykorzystać czas przeznaczony na naukę w sposób jak najbardziej efektywny. Trudno jest w jeden wieczór przygotować się do sprawdzianu z całego półrocza, kiedy jednak naukę rozłoży się w czasie, wówczas okazuje się, że wystarczy każdego dnia opracować jeden czy dwa tematy, aby skutecznie opanować cały materiał. Uczeń zachęcony do systematyczności sam szybko zauważy, że przyswajanie wiedzy stopniowo i małymi partiami zajmuje stosunkowo niewiele czasu i nie wymaga zbyt dużego wysiłku.

3. Pozytywna ocena rezultatów własnej pracy. Każdy lubi, gdy jego starania są doceniane. Pamiętajmy więc, aby zauważać nawet niewielkie osiągnięcia dziecka i aby chwalić je nawet za drobne postępy. Nie stawiamy dziecku zbyt wygórowanych wymagań, swoje oczekiwania dostosujemy do jego możliwości. Warto doceniać nie tylko końcowy efekt pracy (np. w postaci ocen), ale również sam fakt przystąpienia do niej, wysiłek wkładany w proces uczenia się. Jeśli rodzice będą skupiać uwagę jedynie na niepowodzeniach dziecka, wówczas szybko straci ono chęć do nauki.

4. W nauce warto stosować różnego rodzaju techniki ułatwiające zapamiętywanie. Notatki z wykorzystaniem różnych kolorów, podkreśleń i

zabawnych rysunków, bazowanie na skojarzeniach, robienie wykresów – to wszystko może pomóc dziecku lepiej i bardziej trwale opanować materiał.

5. Sens nauki. Pomóżmy dziecku dostrzec korzyści, jakie może odnieść z posiadanej wiedzy, pokażmy mu, w jaki sposób powiązać ją z codzienną rzeczywistością i jak wykorzystać ją w praktyce. Dzieci stawiające sobie za cel zdobycie wiedzy lepiej się uczą, czerpią większą przyjemność z nauki. Tutaj wsparcie rodziców i dawanie przykładu własnym postępowaniem jest niezastąpione. Już samo okazanie zainteresowania może działać bardzo wiele. Zachęcajmy dziecko do rozmów, do myślenia, do wyrażania własnych opinii. Rozbudzajmy w nim zainteresowanie otaczającym światem. Pokażmy mu, że nauka naprawdę może być interesująca i przyjemna.

6. Nie wyręczajmy dziecka w odrabianiu lekcji. Kiedy prosi o pomoc, nie podawajmy mu gotowych rozwiązań, ale jedynie na nie naprowadźmy, udzielmy wskazówek, wyjaśnijmy wątpliwości. Zachęćmy ucznia do samodzielności. Samodzielnie rozwiązane zadanie może dostarczyć dziecku dużej satysfakcji, wzmacnia w nim również poczucie, że jest w stanie poradzić sobie z trudnościami.

7. Mądra motywacja. W procesie szkolnego uczenia się motywacja odgrywa dużą rolę. Jest siłą pobudzającą do nauki, zdobywania wiedzy, rozszerzania zainteresowań. Kiedyś uważano, że groźba awantury zmotywuje do nauki. Od kar lepsze są nagrody, ale stosowanie ich musi być ostrożne. Złotym środkiem jest drobna nagroda, np. w postaci uznania rodziców, pochwały. Dziecko będzie miało poczucie, że rodzice interesują się jego życiem. Chwaląc dziecko stosujemy tak zwaną pochwałę opisową tzn. nie mówmy wprost: „Jesteś grzeczny, jesteś mądry”, bo taka pochwała wprawia w zakłopotanie. Spowodujmy, by dziecko tak samo pomyślało o sobie mówiąc, co widzimy, co czujemy. Skuteczna i wartościowa pochwała zawiera konkretne i precyzyjne informacje, które dokładnie wskazują, co dziecko osiągnęło, w czym się poprawiło. Ważne jest także docenianie nie tylko końcowego efektu, ale również wysiłku, wytrwałości jaką dziecko wykazało podczas wykonywania zadania.

8. Nie pozwól dziecku, by źle mówiło o sobie. Często mamy okazję słyszeć, że dziecko źle mówi o sobie: „jestem głupi”, „nie dam rady”, „i tak mi się nie uda”. Zastanówmy się skąd się to bierze. Czasem nieświadomie nadajemy dziecku etykietkę i tak o nim myślimy: „ten jest zdolny, ten powolny, ten zapominalski”. Sprawiamy, że dziecko tak zaczyna myśleć o sobie. Jak uwolnić dziecko z przypisanej mu roli?: poszukać sposobu zaprezentowania dziecku innego obrazu jego osoby, stworzyć sytuacje, w której dziecko może zobaczyć siebie w innym świetle, pozwolić dziecku usłyszeć, jak mówimy o nim coś pozytywnego, określić wzór zachowania, jakiego oczekujemy, przypomnieć dziecku jakieś poprzednie osiągnięcia, powiedzieć, jakie są nasze odczucia i oczekiwania. Ważne jest także aby rodzeństwo traktować na równi – dziecko faworyzowane zazwyczaj będzie starało się być w centrum uwagi, a dyskryminowane będzie się chowało w cieniu lub zareaguje agresją.

9. Buduj w dziecku poczucie własnej wartości. Dziecko będzie pozytywnie myślało o sobie, gdy będzie miało poczucie własnej wartości. Zadaniem rodziców jest pomóc znaleźć swoje silne strony i nauczyć dzieci wykorzystywać je do zdobycia całej satysfakcji, jaką mogą przynieść. Rolą rodziców jest pomóc wykształcić w dziecku energię i inicjatywę, by zrekompensować poczucie niskie wartości, by znaleźć sposób zrównoważenia swojej słabości, by dziecko myślało: „może nie jestem najlepszym uczniem w klasie, ale najlepiej śpiewam, czy gram w piłkę”. Jest to szczególnie ważne w okresie dojrzewania, bo wówczas często jedynym źródłem poczucia własnej wartości jest akceptacja grupy rówieśniczej. Wiara we własne możliwości może zaprowadzić na sam szczyt, a jej brak powoduje utratę mnóstwa fantastycznych okazji do nauki, zabawy, poznania ciekawych ludzi.

11. Rola zainteresowania i zamiłowania do nauki. Silnej motywacji do nauki sprzyja zainteresowanie tym, czego dziecko się uczy. Chęć uczenia się możemy wykształcić w dziecku, np. poprzez: **a)** wskazanie powiązań wiedzy książkowej z codzienną rzeczywistością: - powiązanie wiadomości z przyrody z naturalnymi zjawiskami - odniesienie wiedzy historycznej do współczesnych wydarzeń - wskazanie na podobieństwa literatury do życiowych wydarzeń i problemów. **b)** poszerzenie wiedzy zdobytej w szkole (muzeum, wycieczki krajoznawcze, gry edukacyjne, czasopisma, programy edukacyjne w TV) **c)** rozbudzanie pozaszkolnych pasji i zainteresowań **d)** zademonstrowanie na własnym przykładzie entuzjazmu do uczenia się, zdobywania nowych wiadomości.

12. Poczucie kompetencji. Na motywację dziecka, ale i każdego z nas, silnie wpływa poczucie kompetencji – lubimy robić to, z czym sobie dobrze radzimy. Na kształtowanie poczucia kompetencji wpływają zadania „w sam raz”: ani za trudne, ani za łatwe. Większość dzieci niechętnie przyznaje się do niekompetencji: obiecują, że wezmą się do pracy, ale tego nie robią, narzekają, że zadania są nudne lub głupie. Zdarzają się jednak, iż dzieci przyznają, że nie wiedzą jak wykonać zadanie lub oświadczają, że jest ono dla nich zbyt trudne. Co możemy zrobić w takiej sytuacji?:

- możemy zapytać co dziecko ma dokładnie zrobić, czy rozumie na czym polega zadanie – czasem niechęć do pracy wynika nie tyle z braku umiejętności, ale właśnie z faktu, iż uczeń nie wie co ma zrobić

- jeśli dziecko rozumie zadanie, ale twierdzi, że nie potrafi go wykonać, warto nakłonić je do rozpoczęcia pracy, aby zorientować się czego potrafi, a czego nie. Możemy zadać konkretne pytanie: „Czego potrzebujesz, by rozwiązać to zadanie?”, „Która część zadania sprawia ci największy kłopot?”

- gdy dziecko jest przerażone wielkością lub skomplikowaniem zadania, możemy zaproponować podzielenie go na mniejsze części.

13. Rola pozytywnych relacji pomiędzy rodzicami i dzieckiem. Silnej motywacji dziecka do nauki sprzyjają bliskie i pozytywne relacje z rodzicami, oparte na akceptacji, zrozumieniu potrzeb i uczuć dziecka, wsparciu, zainteresowaniu życiem dziecka.

Bezwarunkowa akceptacja oznacza, że kochamy dziecko takim, jakie jest, a nie tylko wtedy, gdy jest grzeczne czy przynosi same szóstki i piątki. Wsparcie emocjonalne jest szczególnie ważne w sytuacji niepowodzeń, porażek, frustracji.

Zainteresowanie i zaangażowanie w życie dziecka poprzez wspólne rozmowy, rodzinne rytuały, wspólne spędzanie wolnego czasu, życzliwe, ale nie wścibskie pytanie o sprawy dziecka nie tylko dotyczące szkoły, lecz także jego zainteresowań, kolegów, marzeń.

Rozumienie i reagowanie na potrzeby oraz uczucia dziecka czemu służy uważne słuchanie tego, co dziecko mówi połączone z obserwowaniem jego zachowania oraz odzwierciedleniem jego emocji, np. poprzez komunikaty typu: „Widzę, że jesteś smutny, niezadowolony”. Dziecko będzie czuło się zrozumiane jeśli postaramy się wczuć w jego sytuację. Często ulgę w trudnych sytuacjach przeżywanych przez dziecko może mu przynieść odwoływanie się do naszych, podobnych doświadczeń z okresu dzieciństwa czy młodości, np. „Ja też się irytowałam, kiedy uczyłam się gramatyki”.

Silna więź pomiędzy rodzicem i dzieckiem stwarza poczucie emocjonalnego bezpieczeństwa, które z kolei korzystnie wpływa na jego zdolności i chęć poznawania świata. Okazywane dziecku wsparcie pozwala mu podejmować różne wyzwania, ponieważ wie, że będziemy przy nim niezależnie od tego czy odniesie sukces czy porażkę. Bliska więź z dzieckiem pozwala mu być otwartym i szczerze mówić o tym, co robi, myśli, czuje, z czym ma problemy.

Z doświadczenia i obserwacji można wyciągnąć wnioski, że dzieci uczą się tego, czego doświadczają: jeżeli dziecko żyje w atmosferze krytyki – uczy się potępiać; jeżeli dziecko żyje w atmosferze wrogości – uczy się walczyć; jeżeli dziecko musi znosić kpiny – uczy się nieśmiałości; jeżeli dziecko jest akceptowane i chwalone – uczy się doceniać innych; jeżeli dziecko żyje w poczuciu bezpieczeństwa – uczy się ufności; jeżeli dziecko żyje w atmosferze miłości – uczy się jak znaleźć miłość w świecie.

Źródła:

1. Faber A., Mazlish E. „Jak mówić, żeby dzieci się uczyły – w domu i w szkole”. Wydawnictwo Media Rodzina, 1998
2. J. „O współżyciu w rodzinie”, Nasza Księgarnia, Warszawa 1980
3. Reykowski J. „Z zagadnień psychologii motywacji” 1980 6. Włodarski Z., Matczak A. „Wprowadzenie do psychologii. Podręcznik dla nauczycieli”
4. Brophy. J – „Motywowanie uczniów do nauki”
5. D. Stipek, K.Seal- „Jak nakłonić dziecko do nauki?”
6. Motywowanie dziecka do nauki
https://www.sp3.chojnice24.pl/cms_data/downloads/naukarodzice2.doc.pdf

Warto przeczytać:

<https://www.akademia-umyslu.pl/blog-core/10-krokov-jak-motywowac-dziecko/>
<https://dziecisawazne.pl/wspierac-motywacje-wewnetrzna-dziecka/>